

Круглий стіл «Сучасні проблеми систематизації екологічного, земельного та аграрного законодавства України»

У сучасних умовах формування та розвитку правової системи України її реформування пов'язане з вирішенням такого завдання, як систематизація законодавства України з метою посилення його стабільності, усунення правових колізій, створення науково обґрунтованої системи нормативно-правових актів. З метою спільного напрацювання Концепції систематизації сучасного екологічного, земельного і аграрного законодавства України 18 березня 2011 р. за ініціативою кафедри трудового, земельного і екологічного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, відділення екологічного, господарського та аграрного права Національної академії правових наук України було проведено «круглий стіл» на тему «Сучасні проблеми систематизації екологічного, земельного та аграрного законодавства України».

До початку роботи «круглого столу» було видано збірник тез, в якому опубліковані доповіді провідних вчених у галузі екологічного права, зокрема д-ра юрид. наук, проф., Головного вченого секретаря НАПрН України **О. О. Погрібного**, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України, проректора з наукової роботи Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» **А. П. Гетьмана**, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАН України, директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Ю. С. Шемшученка**, д-ра юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України, проф. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Г. І. Балюк**, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України, провідного наукового співробітника Інституту держави і права НАН України **Н. Р. Малишевої**, д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України, завідувача кафедри екологічного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» **М. В. Шульги** та інших науковців.

З вітальним словом до учасників «круглого столу» звернулись д-р юрид. наук, декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **І. С. Гриценко**, д-р юрид. наук, проф., акад. НАН України, директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Ю. С. Шемшученко**, д-р юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України, проф. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Г. І. Балюк**.

У доповіді «Теоретичні засади гармонізації та кодифікації національного і міжнародного екологічного законодавства» д-р юрид. наук, проф., акад. НАН України, директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Ю. С. Шемшученко** відмітив невиконання заходів довгострокової загальнодержавної програми «Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», затвердженої Верховною Радою України 5 березня 1998 р. На сьогодні реальний стан речей, застарілість положень Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» вимагають проведення систематизації екологічного законодавства. Доповідач зазначив, що необхідно чітко визначити коло об'єктів еколого-правового регулювання. Зокрема, об'єктом правової охорони в екологічному законодавстві на міжнародному та національному рівнях слід визнати космічний простір.

Вченим запропоновано на законодавчому рівні врегулювати питання щодо утилізації сміття, порядку проведення екологічної паспортизації підприємств — забруднювачів навколишнього природного середовища, забезпечення скорочення викидів парникових газів відповідно до вимог Кіотського протоколу, вимоги якого Україна зобов'язалася виконати до 2012 р. Ю. С. Шемшученко визначив необхідність у розробці та поданні до Верховної Ради України нового якісного проекту Екологічного кодексу з урахуванням суб'єктивного права на екологічну безпеку та визначенням правового механізму реалізації даного права.

На думку вченого, розвиток національного екологічного законодавства має відбуватися шляхом гармонізації з європейським та міжнародним законодавством. Ю. С. Шемшученко звернув увагу на важливість розробки та прийняття Екологічної Конституції Землі у формі міжнародного договору щодо забезпечення екологічної безпеки планети Земля, в основу якого має бути покладено право людини на без-

печне навколишнє середовище. Вченим підтримується ідея щодо створення Міжнародної ради екологічної безпеки ООН, Міжнародного суду з екологічних питань на рівні ООН.

Звертаючись передусім до молодих учених, д-р юрид. наук, проф. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, чл.-кор. НАПрН України **Г. І. Балюк** у доповіді на тему «Систематизація екологічного законодавства України: теоретичні основи» акцентувала увагу на проблемах прогностичної оцінки розвитку екологічного законодавства та відсутності системи екологічного законодавства як єдиного законодавчого комплексу. Особливої актуальності, на думку вченої, набуває систематизація екологічного законодавства, що дозволить підвищити його дієвість, та розробка наукової Концепції систематизації екологічного законодавства. Зокрема, важливими є вироблення єдиного підходу до визначення екологічного законодавства та дослідження досвіду систематизації екологічного законодавства.

Г. І. Балюк зазначила, що загальна мета всіх систематизаційних робіт у галузі екологічного законодавства полягає в тому, щоб правове регулювання екологічних відносин стало найбільш ефективним, високоякісним і стабільним для встановлення та збереження правопорядку в сфері взаємодії суспільства і природи, який забезпечував би право кожного на сприятливе навколишнє середовище. Кінцевим результатом цих робіт має стати створення єдиного кодифікованого акта галузі як найбільш повного, всеохоплюючого у правовому регулюванні екологічних суспільних відносин акта – Екологічного кодексу України.

На думку Г. І. Балюк, для досягнення зазначеної мети необхідно визначити комплекс завдань систематизації екологічного законодавства: практичних і наукових.

Практичними завданнями, на погляд вченої, є: а) усунення в екологічному законодавстві колізій та прогалин правового регулювання, всебічне підвищення якості його змісту (вдосконалення понятійного апарату, формулювань конкретних еколого-правових норм, механізмів реалізації екологічного законодавства, орієнтація на кращі зразки таких у зарубіжному законодавстві при можливості їх використання, відповідність принципам міжнародних договорів і т. д.); б) подолання невідповідності предмету правового регулювання різних законів, укрупнення нормативно-правових актів; в) підвищення якості екологічного законодавства з точки зору врахування в ньому досягнень

юридичної науки та екології; г) інвентаризація екологізованих актів та актів, де екологізація необхідна, виходячи із суті регульованих відносин, в аспекті виявлення обґрунтованості наявності або відсутності в них еколого-правових норм; д) визначення необхідного ступеня деталізації правового регулювання екологічних відносин на законодавчому рівні; е) суворі відповідність екологічного законодавства, що систематизується, Конституції України; ж) використання актів судової практики; з) збереження позицій, досягнутих у правовому регулюванні екологічних відносин.

Науковими завданнями при цьому є: а) формування наукових основ систематизації в межах галузевої науки; б) вирішення загальнотеоретичних проблем систематизації та усунення загальних логічних протиріч у процесі галузевої систематизації; в) встановлення критеріїв включення нормативно-правових актів у систему екологічного законодавства, а також критеріїв обґрунтованості та необхідності екологізації нормативно-правових актів інших галузей законодавства; г) з'ясування значення актів судової практики для здійснення систематизації екологічного законодавства.

Г. І. Балюк наголосила на необхідності використання потенціалу інших видів систематизації, окрім кодифікації, зокрема інкорпорації. Водночас доповідачка зауважила на тому, що консолідація не є власноручною екологічному законодавству. Підтримуючи таку форму систематизації, як кодифікація, вона підкреслила необхідність звернутися перш за все до інкорпорації. Кодифікація екологічного законодавства є перспективною і треба визначити основні її напрями, а в даний момент роботи з кодифікації є передчасними. Г. І. Балюк внесла пропозиції щодо створення наукової лабораторії з еколого-правових досліджень, Всеукраїнської громадської організації правників-екологів та фахового наукового журналу під назвою, наприклад, «Екологія і право» або «Екологічне право».

Д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Н. Р. Малишева** у своїй доповіді на тему «Розроблення Екологічного кодексу України – закономірний етап законотворчих робіт в галузі охорони навколишнього природного середовища» зазначила, що екологічне право перестало спиратися на наукове підґрунтя, зокрема, не вироблено концепції розвитку екологічного права. У новій Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року визначені пріоритети розвитку екологічного законодавства. Очевидно,

що зв'язок між цими політичними настановами та законотворчим процесом в екологічній сфері відсутній. На сучасному етапі в Україні відбувається підміна правореалізаційних процесів правотворчими, спостерігається низька ефективність норм екологічного законодавства.

Н. Р. Малишева звернула увагу на те, що починати процес систематизації екологічного законодавства треба з ідентифікації законодавства та його інкорпорації в певній формі. Передусім, необхідно провести впорядкування еколого-правової термінології та запровадити відслідковування механізму дії норм екологічного законодавства, проаналізувати норми міжнародних договорів на предмет їх імплементації до національного екологічного законодавства. До такої потужної інвентаризації законодавства необхідно залучити науковців, практиків, представників громадськості.

Запропоновані напрями вдосконалення правового регулювання екологічних відносин шляхом здійснення в нашій державі систематизації екологічного законодавства були підтримані і представниками екологічно спрямованої громадськості. Зокрема Голова Всеукраїнської екологічної ліги **Т. В. Тимочко** наголосила на тому, що Всеукраїнська екологічна ліга має 300 осередків та об'єднує велику кількість як пересічних громадян, так і юристів, екологів, медиків та інших фахівців, що дає можливість напрацювання інтегрованих рішень. Однією із проблем є стан сучасного екологічного законодавства, розрив між наукою та законотворчістю, а також між нормами законодавства і практикою. Наприклад, відповідно до положень Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 р. повністю нівелюється державна екологічна експертиза проектів будівництва, у тому числі і проектів будівництва ядерних об'єктів.

Доповідачка проінформувала присутніх, що Всеукраїнська екологічна ліга намагається запровадити європейську систему розробки екологічного законодавства. Зокрема, триває підготовка Національного плану дій з охорони навколишнього середовища на 5 років.

Т. В. Тимочко вважає, що оскільки чинне екологічне законодавство є неефективним, то воно не підлягає систематизації, а тому доцільно розробити сучасне законодавство із залученням науковців та представників екологічно орієнтованого бізнесу. Щодо цього громадські організації великі надії покладають на науковців. Зокрема, на Всеукраїнському екологічному форумі у травні 2011 р. буде представлений для розгляду проект постанови Кабінету Міністрів України «Про екологічну паспортизацію підприємств».

У галузі регулювання земельних відносин д-р юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України, проф. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **В. В. Носік** наголосив на необхідності створення системи законодавства, яка забезпечувала б економічний і соціальний прогрес суспільства та гарантувала якість середовища і життя людей. На думку вченого, необхідно переглянути систему та структуру земельного законодавства на предмет його відповідності положенням Конституції України з урахуванням сучасних змін земельних та аграрних відносин. Для проведення кодифікації земельного законодавства необхідно інвентаризувати вказане законодавство із залученням науковців.

Вчений звернув увагу на те, що першочергово необхідно прийняти закони про власність на землю, про охорону землі та про використання землі, а також функціональні закони, які регулювали б реалізацію прав на землю. Аграрне законодавство повинно виходити із положень Конституції України, вибудовуватися на основі системи аграрного права та базуватися на методологічних принципах. Зокрема, однією із методологічних засад розвитку аграрного законодавства є відмова держави від ролі посередника в реалізації виробленої сільськогосподарської продукції. Підсумовуючи викладене, В. В. Носік зазначив, що пріоритетною є кодифікація аграрного законодавства, а не земельного.

Акцентуючи увагу на правових проблемах продовольчої безпеки в аграрному секторі економіки в доповіді під назвою «Актуальні питання систематизації законодавства про продовольчу безпеку», д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України **В. М. Єрмоленко** зазначив, що правове регулювання продовольчої безпеки належить до сфери аграрного права України. Недосконалим, на думку вченого, є визначення продовольчої безпеки за Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України». В. М. Єрмоленко запропонував удосконалити згадане визначення з урахуванням таких правових ознак продовольчої безпеки, як продовольча незалежність, якість та безпечність сільськогосподарської продукції, економічна доступність продуктів харчування для населення. Доцільно прийняти Закон України «Про продовольчу безпеку», проект якого вже розглядався Верховною Радою України, а також Закон України «Про сільське господарство», існування яких не виключає можливості прийняття в майбутньому й Аграрного кодексу України.

Продовжуючи обговорення проблем правового забезпечення продовольчої безпеки, д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України, завідувач кафедри екологічного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» **М. В. Шульга** у доповіді «До питання про вдосконалення Земельного кодексу України» зазначив, що на етапі сьогодення земельне законодавство не дозволяє ефективно та раціонально використовувати землю. Розпайовані земельні ресурси сільськогосподарського призначення потребують консолідації, яка можлива за умов прийняття відповідного законодавства. Основою реформування земельного законодавства є засади державної земельної політики. Внесення змін до майже 60 статей Земельного кодексу України є проявом безсистемності та хаотичності земельної політики нашої держави та підтверджує необхідність науково обґрунтованої систематизації всього масиву земельного законодавства. Вченим пропонується створення наукової лабораторії чи громадського формування з метою розробки пропозицій щодо раціонального та ефективного використання земель.

У виступі, присвяченому методології кодифікації екологічного законодавства, д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України, голова Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі, заслужений юрист України **В. В. Костицький** зосередив увагу на трьох основних тезах. Перша теза стосується визначальної ролі еколого-правової науки в кодифікації екологічного законодавства. Друга – щодо віднесення до предмета правового регулювання відносин з охорони довкілля та окремих природних ресурсів, закріплення в екологічному законодавстві принципу зваженості потреб суспільства та можливостей держави в галузі охорони навколишнього природного середовища, урахування міжнародного досвіду кодифікації екологічного законодавства. У третій тезі визначено завдання вчених щодо їх обов'язкової участі у розробці проекту Екологічного кодексу України.

Проблемі систематизації екологічного законодавства у контексті сталого (збалансованого) розвитку присвятила свій виступ на тему «Розвиток екологічного підприємництва у контексті сталого розвитку України: проблеми систематизації норм» д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України завідувач кафедри господарського права юридичного факультету Донецького національного університету **А. Г. Бобкова**. У доповіді зазначалось, що Україна неодноразово на нормативно-правовому рівні підтверджувала готовність переходу до сталого розвитку, одним із напрямків якого є запровадження та розви-

ток екологічного підприємництва. Вчена звернула увагу на необхідність внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» шляхом заміни такого напрямку розвитку науки і техніки на період до 2020 р., як «раціональне природокористування» на «екологічне підприємництво». Доповнення потребує і Закон України «Про державно-приватне партнерство» в частині визнання екологічного підприємництва сферою застосування державно-приватного партнерства.

Проблемам правового забезпечення аграрної реформи в Україні приділив свою увагу д-р юрид. наук, доц. кафедри аграрного права Національного університету «Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого» **В. Ю. Уркевич**. У доповіді на тему «Сучасні проблеми систематизації аграрного законодавства України» вчений нагадав, що ідея створення Аграрного кодексу України була запропонована проф. В. З. Янчуком наприкінці ХХ ст. На сьогоднішній день варто прийняти один базовий закон у галузі регулювання аграрних відносин, який у подальшому може трансформуватися в Аграрний кодекс України, що складатиметься із двох частин — Загальної та Особливої. На думку В. Ю. Уркевича, у сучасних умовах важливим є напрацювання правозастосовної практики в галузі аграрного сектору.

Відмічаючи єдність методологічних засад дослідження еколого-правових, земельно-правових та аграрно-правових відносин, д-р юрид. наук, проф. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **М. В. Краснова** у доповіді «Проблеми систематизації природоохоронного законодавства України» наголосила на неоднозначності підходів представників різних наукових шкіл до розуміння предмета правового регулювання екологічного права. Підтримуючи ідею розробки та прийняття Екологічного кодексу України, М. В. Краснова звернула увагу на необхідність систематизації природоохоронного законодавства у складі екологічного, яке в сучасному вимірі формується за рахунок прийняття тих законодавчих актів, які спрямовані на охорону і збереження унікальних природних комплексів і ландшафтів. Важливою було визнано і адаптацію національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, зокрема, в частині адаптації до Європейської ландшафтної конвенції 2000 р. шляхом розробки та прийняття Закону України «Про ландшафти».

Становленню та розвитку законодавства про надра присвятив свою доповідь на тему «Основні форми правового закріплення відносин

надрокористування в Україні й країнах СНД» канд. юрид. наук, доц., проректор Академії – директор Інституту підвищення кваліфікації кадрів, Національної академії прокуратури України **І. М. Козьяков**. Вчений акцентував увагу на проблемах систематизації законодавства України про надра із необхідністю формування окремих правових інститутів без їх структуризації. Проводячи порівняльний аналіз засад правового регулювання використання та охорони надр в Україні, Російській Федерації та США, І. М. Козьяков зауважив на необхідності урахування позитивного зарубіжного досвіду з метою розвитку та удосконалення національного законодавства. Вчений підняв проблему щодо необхідності правового забезпечення безпеки гірничих робіт та використання надр і відзначив недоліки визначення правового режиму використання техногенних родовищ корисних копалин у нормах Кодексу України про надра, що призводить до численних проблем правозастосовної практики. Кодифікація законодавства про надра як спосіб його систематизації має здійснюватися не лише шляхом ревізії чинних правових норм, а й шляхом поліпшення існуючих та створення нових. На думку вченого, розробка та прийняття майбутнього Екологічного кодексу України має здійснюватися з урахуванням існуючих природо-ресурсних галузей.

Відзначаючи взаємну інтеграцію норм земельного та містобудівного законодавства, канд. юрид. наук, доц., в.о. завідувача кафедри трудового, земельного і екологічного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Т. Г. Ковальчук** виступила з доповіддю на тему «Систематизація законодавства у сфері містобудування: стан та перспективи розвитку». У своєму виступі доповідачка вказала на об'єктивні передумови систематизації законодавства у сфері містобудування та зупинилась на характеристиці змісту проекту Містобудівного кодексу України, прийнятого 30 червня 2010 р. Верховною Радою України в першому читанні, з урахуванням новел і з метою усунення прогалин правового регулювання у сфері планування та забудови територій. Однак, як зазначила Т. Г. Ковальчук, відсутність в Україні концепції розвитку законодавства у сфері планування та забудови територій призвела до того, що 17 лютого 2011 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності», який набув чинності 12 березня 2011 р. Порівняно із проектом Містобудівного кодексу України зазначений Закон частково і поверхово регулює відносини, які пропонувалось врегулювати вказаним кодифікованим актом, що свідчить про необхідність розробки

концепції систематизації законодавства у сфері планування та забудови території із прийняттям у подальшому Містобудівного кодексу України.

Алізуючи положення нині чинного Земельного кодексу України на предмет його ефективності, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник, заступник завідувача відділу Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, **П. Ф. Кулинич** у доповіді на тему «Кодифікація земельного законодавства України: ретроспектива та перспектива» зауважив, що нині чинний Земельний кодекс України не є продуктом кодифікації, а є наслідком приведення норм Земельного кодексу 1992 р. у відповідність до положень Конституції України. Оскільки нині чинний Земельний кодекс України діє не повною мірою, відсутня можливість оцінити ефективність його дії до закінчення Перехідних положень. П. Ф. Кулинич відмітив, що до завершення земельної реформи недоцільно кодифікувати земельне законодавство. На думку вченого, у подальшому кодифікувати земельне законодавство необхідно на рівні правового регулювання використання окремих категорій земель. Доцільним видається прийняття Закону України «Про агроландшафти» з метою правової охорони таких природних об'єктів, як лісосмуги, які використовуються сільськогосподарськими товаровиробниками. Доповідач запропонував створити об'єднаний орган для вироблення консолідованої наукової позиції щодо нормотворчості в галузі земельних відносин, наприклад, Асоціацію юристів-екологів. Запропоновано також на законодавчому рівні закріпити необхідність проведення громадської наукової експертизи проектів нормативно-правових актів.

У своїй доповіді «Земельна правосуб'єктність іноземних суб'єктів права за Земельним кодексом України: проблеми систематизації норм» канд. юрид. наук, проф., завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія» **І. І. Каракаш** висловив сумніви щодо зацікавленості з боку держави у систематизації екологічного законодавства. При конституційному закріпленні права власності на землю Українського народу слід враховувати міжнародний принцип взаємності. На думку вченого, висока якість національного екологічного законодавства ще не свідчить про дійсно високий рівень охорони навколишнього природного середовища, а численні зміни до екологічного законодавства продукують можливість «внесення змін до внесених змін».

Ідею про створення Асоціації юристів-екологів України підтримав канд. географ. наук, доц., директор Науково-дослідного центру енерге-

тичного, ядерного та природоресурсового права, ст. науковий співробітник відділу проблем аграрного, земельного та екологічного права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького **В. І. Олещенко**. Вчений зосередив увагу на доцільності вжиття заходів для прискорення прийняття Закону України «Про нормативно-правові акти» з метою запобігання прийняттю великої кількості нових законів із окремих питань екологічного та земельного права. Він зауважив на необхідності визначення кола проблем у галузі екологічного права, які потребують глибокого наукового осмислення. В. І. Олещенко зазначив, що лише після розробки наукової концепції Екологічного кодексу України можна вести мову про офіційну систематизацію екологічного законодавства.

Канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри цивільного та господарського права юридичного факультету Національного гірничого університету **Р. С. Кірін** у доповіді «Про систему геологічного законодавства України» зауважив на існуванні певної сукупності нормативно-правових актів, які пропонується об'єднати поняттям «геологічне законодавство», зосередивши увагу на питанні визначення його системи. Оскільки на сьогодні геологічне законодавство систематизовано відносно (шляхом інтеграції в межах законодавства про надра), то окремі його інститути слід виокремити саме з Кодексу України про надра. Структурними елементами системи геологічного законодавства є й інші окремі законодавчі (нормативні) інститути, що становлять собою підсистему нормативних актів, предметом яких є однорідні відносини з приводу певних георесурсів, геологічної діяльності чи геологічної інформації. Р. С. Кірін відзначив, що система геологічного законодавства є основою для побудови системи геологічного права, а відтак – і надроправа.

Наукові підходи до аналізу Земельного кодексу України із виявленням його залежності від ряду інших джерел земельного права запропонував канд. юрид. наук, доц. кафедри трудового, аграрного та екологічного права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка **В. І. Федорович**. У доповіді на тему «Завдання та шляхи систематизації земельного законодавства України» вчений зауважив, що завдання галузевої систематизації повинні базуватись на завданнях Земельного кодексу України. Передусім треба провести офіційну інкорпорацію земельного законодавства, яка прирівнюється до офіційного опублікування, наступним кроком має бути консолідація земельного законодавства. Лише на базі вказаного консолідованого акта є підстави говорити про можливість подальшої кодифікації земельного законодавства.

Продовженням розгляду зазначеної вище проблеми стала доповідь канд. юрид. наук, доц., завідувача кафедри трудового, земельного та господарського права юридичного факультету Хмельницького університету управління та права **І. О. Костяшкіна** на тему «Систематизація земельного законодавства як умова забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні». На його думку, саме положення Конституції України є основоположними для кодифікації земельного законодавства. Земельне законодавство на цей час не забезпечує соціальної рівності громадян щодо власності на земельні ділянки. Започаткувавши приватизаційні процеси, сьогодні держава намагається повернути окремі землі в державну власність. Відтак очевидною є необхідність переходу від соціалізації права власності на землю до реалізації державою соціальної функції шляхом забезпечення права загального землекористування, реального доступу громадян до приватизації земельних ділянок, вирішення питання щодо земель сільськогосподарського призначення за принципом «земля має належати тим, хто її обробляє». На думку вченого, систематизація земельного законодавства має базуватися на закріплених напрямках земельної реформи з першочерговим прийняттям Закону України «Про приватизацію земель» та подальшим прийняттям нового Земельного кодексу України.

Необхідність прийняття Екологічного кодексу України та подальший розвиток екологічного законодавства стали предметом розгляду в доповіді канд. с.-г. наук, провідного наукового співробітника Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України **П. І. Лапечука**. Доповідач запропонував визначитися щодо кола об'єктів правового регулювання майбутнього Екологічного кодексу України, а також чітко розмежувати повноваження в галузі екологічного управління між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Було запропоновано закріпити на законодавчому рівні заходи юридичної відповідальності посадових осіб вказаних органів за правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки з метою реалізації положень Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

У доповіді канд. юрид. наук, асист. кафедри екологічного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» **Д. В. Саннікова** «Систематизація норм щодо регулювання відносин у сфері використання земель садівничих товариств» було висловлено пропозицію про необхідність прийняття нормативно-

правового акта, в якому комплексно було б врегульовано відносини з приводу належності, використання та охорони земельних ділянок для садівництва.

Вчений підтримав ідею щодо створення Асоціації правників-екологів.

Проблеми та перспективи систематизації екологічного, земельного та аграрного законодавства, які прозвучали в доповідях учасників «круглого столу», викликали жваву наукову дискусію, у якій також взяли активну участь д-р юрид. наук, доц., заступник декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків Київського національного університету імені Тараса Шевченка **А. М. Мірошниченко**, канд. юрид. наук, доц., головний науковий консультант Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України **С. В. Кузнєцова**, канд. юрид. наук, доц., докторант кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Т. О. Коваленко**, канд. юрид. наук, доц. юридичного факультету Національного гірничого університету **О. С. Заржицький**, радник головного редактора журналу «Право України», заслужений журналіст України **А. С. Полешко**, канд. юрид. наук, доц. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Е. В. Позняк** та **С. І. Марченко**, канд. юрид. наук, асист. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Н. Л. Ільїна**, **Ю. Л. Власенко**, **А. С. Євстігнєєв**, **Д. М. Старостенко**, **О. В. Сушик**, **М. М. Бахуринська**, асист. кафедри трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **О. В. Бевз**, **Т. Б. Саркісова**, **Т. О. Третяк**, **О. А. Шомпол**, а також аспіранти та студенти юридичного факультету.

За результатами широкої дискусії учасники «круглого столу» прийняли Рекомендації щодо напрямів удосконалення нормативної основи національних еколого-, земельно- та аграрно-правової систем України, а також необхідності проведення теоретико-правових досліджень та широких практичних робіт, спрямованих насамперед на визначення єдиних принципів систематизації у зазначених сферах. У Рекомендаціях учасники «круглого столу» звернулися до органів державної влади та місцевого самоврядування з такими пропозиціями: 1) залучати до створюваних ними робочих груп провідних спеціалістів-наук-

ців у галузі екологічного, земельного та аграрного права з метою вироблення конструктивних пропозицій щодо вирішення існуючих проблем у сфері правової регламентації сучасних екологічних, земельних та аграрних відносин, сприяти розвитку наукових лабораторій, центрів правових досліджень з цих питань; 2) створити в установленому порядку Всеукраїнську громадську організацію правознавців-екологів; 3) заснувати фаховий науковий журнал з правових проблем охорони навколишнього природного середовища (робоча назва – «Екологічне право»).

Матеріал підготував:

О. О. Погрібний, головний вчений секретар
НАПрН України